

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 67 IR 69 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO**

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Projekto rengimą paskatinusios priežastys:

– šiuo metu nėra teisinio reglamentavimo, pagal kurį savivaldybių bendrojo ugdymo mokykloms, skirtoms šalies (regiono) mokiniams, kuriose mokosi ir mokyklų bendrabučiuose gyvena mokiniai iš kelių savivaldybių, būtų skiriamos ūkio lėšos iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams. Šiuo projektu siekiama skatinti mokyklas priimti daugiau mokinių iš kitų savivaldybių ir sumažinti savivaldybėms, kurios yra įsteigusios šias mokyklas, mokyklų bendrabučių išlaikymo finansinę naštą;

– šiuo metu nėra teisinio reglamentavimo, pagal kurį mokiniai, pasiekę aukštų ugdymosi rezultatų, būtų skatinami finansinėmis ir kitomis priemonėmis. Šiuo projektu siekiama skirti daugiau dėmesio ir reikšmės itin aukštiems mokinių pasiekimams;

– šiuo metu nėra įstatyminio reglamentavimo, pagal kurį mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai ir kiti ugdymo procese dalyvaujantys asmenys, įvertinus jų profesinės veiklos rezultatus, būtų skatinami kūrybinei iniciatyvai ir aktyviai įsitraukti į švietimo plėtotes darbus finansinėmis ir kitomis priemonėmis. Šiuo metu švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymais skiriamos Metų mokytojo ir Meilės Lukšienės premijos.

Savivaldybės, kurios yra įsteigusios bendrojo ugdymo mokyklas, skirtas šalies (regiono) mokiniams, patiria didesnius kaštus dėl mokinių iš kitų savivaldybių apgyvendinimo mokyklų bendrabučiuose, todėl nėra linkusios jų priimti. Pvz., mokyklose, įgyvendinančiose kadetų ugdymo sampratų elementus, ugdomi mokiniai, besirengiantys studijuoti krašto apsaugos ir viešojo saugumo mokslus. Mokymasis kadetų mokyklose turėtų būti prieinamas visos šalies mokiniams, gerų ugdymo ir apgyvendinimo sąlygų jiems užtikrinimas neturėtų būti vien tik savivaldybių rūpestis. Pvz., šiais metais Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjaus bendrabutyje gyvena 43 mokiniai iš įvairių Lietuvos regionų.

Lietuvai, valstybei, kuri neturi gausių gamtos išteklių, didžiausias turtas, pažangos ir vystymosi prielaida, galimybė ir būtinybė yra žmogus. Žmogiškieji ištekliai – pagrindiniai mūsų šalies resursai. Itin gabūs ir talentingi vaikai – tai itin svarbi tų resursų dalis, kurios puoselėjimas dabartyje reiškia investiciją į visos šalies ateitį. Nacionalinės ekonomikos konkurentabilumas pasaulinėje rinkoje vis labiau priklauso ne tiek nuo pažangios technologijos, kiek nuo atitinkamos intelektualinės infrastruktūros, užtikrinančios aukštos kvalifikacijos nacionalinių kadro rengimą¹.

Nors Lietuva sėkmingai dalyvauja praktiškai visų mokslo sričių mokinių olimpiadose, konkursuose ir kituose renginiuose, tačiau prizinių vietų pagerbimu žymiai skiriasi nuo kitų šalių. Pavyzdžiui, iš Baltijos valstybių Lietuva yra vienintelė, neskirianti finansinių premijų šių renginių prizininkams. Taip pat egzistuoja ir tarpsritiniai netolygumai – pavyzdžiui, nors sporto srityje tarptautiniu mastu pasiekti laimėjimai yra apdovanojami premijomis, ugdymo srityje to stinga. Gabūs vaikai, kurie tarptautinėse olimpiadose, konkursuose ir kituose renginiuose pelno apdovanojimus, prieš tai papildomai labai ilgai ir tikslingai dirbo. Ir šis darbas turi būti įvertintas ne tik pagiriamuoju žodžiu ar diplomu, bet ir pinigine premija.

Šalies mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai ir kiti ugdymo procese dalyvaujantys asmenys aktyviai dalyvauja diegiant mokiniams pilietiškumo, tautinio sąmoningumo, bendražmogiškųjų vertybių nuostatas, kuriant atvirą, įtraukią mokyklą, demonstruoja meistriškumą

¹ Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667

ugdomojoje veikloje, aktyviai, veiksmingai ir kūrybiškai dalyvauja mokyklos bendruomenės veikloje, dalyvauja formuojant ir įgyvendinant švietimo strategijas, tęsia ir plėtoja pedagoginėje veikloje Meilės Lukšienės idėjas.

Įstatymo projekto tikslas – sudaryti teisinės prielaidas savivaldybių bendrojo ugdymo mokykloms, skirtoms šalies (regiono) mokiniams, atitinkančioms Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėse nustatytą paskirtį ir kriterijus, skirti ūkio lėšų iš valstybės biudžeto pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką, valstybės asignavimais ir kitomis priemonėmis skatinti mokinių mokymosi pasiekimus tarptautinėse olimpiadose, konkursuose ir kituose renginiuose, taip suteikiant didesnę reikšmę tarptautinių mokslo olimpiadų, konkursų ir kitų renginių laimėtojų, kaip jaunųjų Lietuvos ambasadorių, svarbą garsinant šalies vardą, sudaryti teisinės prielaidas skatinti šalies mokytojus, pagalbos mokiniui specialistus ir kitus ugdymo procese dalyvaujančius asmenis už jų nuopelnus profesinėje veikloje, mokinių pasiekimus ir pažangą, darbus švietimo srityje.

Uždaviniai:

1) įteisinti Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme galimybę skirti ūkio lėšas iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, savivaldybių bendrojo ugdymo mokykloms, skirtoms šalies (regiono) mokiniams, atitinkančioms Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėse nustatytą paskirtį ir kriterijus;

2) įteisinti Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme paramos principą, kuris padėtų skatinti aukštų ugdymo(si) pasiekimų turinčius mokinius ir taip atlieptų ugdymosi poreikių įvairovę pripažįstant asmens nelygstamą vertę;

3) Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu nustatyti galimybę švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka finansinėmis ir kitomis priemonėmis skatinti mokinius, pasiekusius aukštų mokymosi rezultatų;

4) Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu nustatyti galimybę švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka finansinėmis ir kitomis priemonėmis skatinti šalies mokytojus, pagalbos mokiniui specialistus ir kitus ugdymo procese dalyvaujančius asmenis už jų nuopelnus praktinėje veikloje, mokinių pasiekimus, reikšmingiausius darbus pedagogikos srityje, indėlį į švietimo plėtotės darbus.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorė – Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai?

Šiuo metu įstatymuose nėra numatyta galimybių savivaldybių bendrojo ugdymo mokykloms, skirtoms šalies (regiono) mokiniams, atitinkančioms Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėse nustatytą paskirtį ir kriterijus, skirti ūkio lėšų iš valstybės biudžeto, finansinėmis priemonėmis skatinti mokinius, pasiekusius gerų mokymosi rezultatų.

Įvairias priemones mokinių mokymosi pasiekimams skatinti gali numatyti savivaldybės tarybos sprendimu arba švietimo įstaigos savo nuostatuose ir kituose vidaus dokumentuose.

Šiuo metu Metų mokytojo ir Meilės Lukšienės premijos skiriamos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama?

Įstatymo projektu siūloma sudaryti teisinės prielaidas savivaldybių bendrojo ugdymo mokykloms, skirtoms šalies (regiono) mokiniams, atitinkančioms Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėse nustatytą paskirtį ir kriterijus, skirti ūkio lėšų iš

valstybės biudžeto pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką, finansinėmis ir kitomis priemonėmis švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka skatinti aukščiausius pasiekimus demonstruojančius mokinius bei už nuopelnus profesinėje veikloje – šalies mokytojus, pagalbos mokiniui specialistus ir kitus ugdymo procese dalyvaujančius asmenis.

Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 36 straipsnio 6 dalį mokinių gyvenimo savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklos bendrabutyje išlaidos apmokamos iš mokyklos savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos (dalyvių susirinkimo) skirtų ūkio lėšų. Savivaldybių bendrojo ugdymo mokykloms, skirtoms šalies (regiono) mokiniams, ūkio lėšas skyrus iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, savivaldybėms sumažės mokyklų bendrabučių išlaikymo finansinė našta ir jos turės daugiau galimybių priimti mokinius iš kitų savivaldybių. Mokiniais bus užtikrintos sąlygos mokytis mokyklose, kuriose vykdomos programos atitinka jų poreikius ir interesus.

Ministro nustatyta tvarka bus skatinami finansinėmis ir kitomis priemonėmis mokiniai, pasiekę aukštų ugdymo(si) rezultatų.

Ministro nustatyta tvarka bus skatinami finansinėmis ir kitomis priemonėmis šalies mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai ir kiti ugdymo procese dalyvaujantys asmenys už nuopelnus profesinėje veikloje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai. Galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai?

Priimtas įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas paveiks verslo sąlygas ir jo plėtrą?

Įstatymo įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kitų įstatymų keisti nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas, laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka?

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

10. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms bei Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti?

Turės būti patikslintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 12 d. nutarimas Nr. 1516 „Dėl Ūkio lėšų, skiriamų iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, skyrimo savivaldybių mokykloms (klasėms

arba grupėms), skirtoms šalies (regiono) mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, metodikos patvirtinimo“.

Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymais turės būti patvirtintos mokinių ugdymo(si) pasiekimų skatinimo ir mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų skatinimo tvarkos.

12. Kiek valstybės ir savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti?

Įstatymo projekto 1 straipsniui įgyvendinti reikėtų apie 468 tūkst. Eur metams. Lėšos, apskaičiuotos 70 mokinių, gyvenančių mokyklų bendrabučiuose, taikant Ūkio lėšų, skiriamų iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, skyrimo savivaldybių mokykloms (klasėms arba grupėms), skirtoms šalies (regiono) mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1516 „Dėl Ūkio lėšų, skiriamų iš Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, skyrimo savivaldybių mokykloms (klasėms arba grupėms), skirtoms šalies (regiono) mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, metodikos patvirtinimo“, t. y. 6 685 Eur vienam mokiniui. Papildomas lėšų poreikis 2020 m. rugsėjo–gruodžio mėn. 156 tūkst. Eur turėtų būti numatytas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos asignavimuose (2020 metų biudžeto projekte šios lėšos nenumatytos).

Įstatymo projekto 2 straipsniui įgyvendinti reikia apie 48,4 tūkst. Eur metams. Lėšos apskaičiuotos 20 mokinių, kurie dalyvautų tarptautiniuose mokslo renginiuose, skaičiuojant po 26 BSI dydžio materialines išmokas. Taip pat lėšos apskaičiuotos Metų mokytojo ir Meilės Lukšienės premijoms mokėti, skaičiuojant vidutiniškai 6 premijoms po 120 BSI dydžio lėšas per metus. Iš viso papildomas lėšų poreikis 2020 m. rugsėjo–gruodžio mėn. sudarytų 16,1 tūkst. Eur, iš kurių 6,8 tūkst. Eur turėtų būti numatyta Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos asignavimuose (9,3 tūkst. Eur Metų mokytojo ir Meilės Lukšienės premijoms Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos asignavimuose numatyta).

Iš viso Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos asignavimuose papildomai reikėtų numatyti 162,8 tūkst. Eur 2020 m. rugsėjo–gruodžio mėn. (488,4 tūkst. Eur – 2021 metams).

13. Rengiant įstatymo projektą, gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nėra.

14. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinės paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Skatinimo priemonės“, „ugdymo(si) pasiekimai“, „ugdymo(si) rezultatai“, „ūkio lėšos“, „bendrojo ugdymo mokyklos, skirtos šalies (regiono) mokiniams“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.